

DEUTERONOMIUM

1-3

Mozes blikst terug op Israëls ongehoorzaamheid in de woestijn en Gods leiding bij de veroveringen ten oosten van de Jordaan.

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/deuteronomium/1-3

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	Inleiding, ligging en auteurschap	3 min	4
2	De grenzen van het beloofde land	2 min	6
3	Rechters en gedeeld leiderschap	3 min	7
4	De chronologie van Jethro's bezoek	3 min	8
5	De verspieders naar Kanaän	3 min	10
6	Israëls angst en ongeloof	3 min	11
7	Het oordeel over de opstandige generatie	2 min	13
8	Kinderen en morele verantwoordelijkheid	1 min	14
9	De leeftijd van verantwoordelijkheid	3 min	15
10	De overmoedige aanval op de Amorieten	3 min	17
11	Achtendertig jaar rond het Seirgebergte	3 min	18
12	Handel met Edom en Moab	3 min	20
13	Volken, reuzen en een mogelijke redacteur	6 min	22
14	Moab, Ammon en de verdreven reuzen	5 min	26

15	De confrontatie met koning Sihon	4 min	29
16	Sihons verharde hart en nederlaag	2 min	31
17	Og, de laatste reus van Basan	3 min	33
18	Ogs vestingsteden en ijzeren bed	3 min	34
19	Het oordeel over de Amorieten	2 min	36
20	De verdeling van het Overjordaanse land	2 min	37
21	De opdracht aan de oostelijke stammen	2 min	39
22	Mozes mag Kanaän niet binnengaan	4 min	40
	Om verder te lezen		42

1

Inleiding, ligging en auteurschap

Laten we naar het eerste hoofdstuk van het boek Deuteronomium gaan. Het grootste deel van de eerste vier hoofdstukken wordt ingenomen door de eerste rede in het boek van Mozes. Die bestaat grotendeels uit een historisch overzicht waaraan lessen worden verbonden, vooral waarschuwingen. Uit wat zij in het verleden hebben gezien van Gods handelen met hen, weten zij dat God hen zal oordelen als zij ongehoorzaam zijn. Maar zij hebben ook gezien dat Hij hun overwinningen geeft wanneer zij gehoorzaam zijn. Dat zijn de lessen die hij hun wil meegeven.

We beginnen bij hoofdstuk 1, vers 1:

Dit zijn de woorden die Mozes tot heel Israël gesproken heeft, aan deze zijde van de Jordaan, in de woestijn, op de Vlake tegenover Suf, tussen Paran enerzijds en Tofel, Laban, Hazeroth en Dizahab anderzijds.

DEUTERONOMIUM 1:1

In de Septuaginta wordt Suph vertaald als de Rode Zee, maar de meeste moderne geleerden beschouwen het niet als een verwijzing naar de Rode Zee. Suph, Paran, Tofel, Laban, Hazeroth en Dizahab zijn plaatsnamen waarvan ik niet weet in hoeverre ze tegenwoordig nog te identificeren zijn. Maar ik zou er sowieso niet te veel tijd aan willen verspillen om uit te zoeken waar ze liggen. We weten waar Israël was. Ze bevonden zich op de vlakten van Moab, tegenover Jericho, en dat is wat we moeten weten.

Vers 2:

Vanaf de Horeb in de richting van het Seirgebergte, tot aan Kades-Barnea, is het elf dagen reizen.

DEUTERONOMIUM 1:2

Kades-Barnea ligt vlak aan de overkant van de rivier, tegenover Kanaän, en Horeb is de berg Sinaï, waar zij de wet ontvingen. Vermoedelijk hadden zij in minder dan twee weken van de berg Sinaï naar het beloofde land kunnen komen, maar het duurde veel langer.

Het gebeurde in het veertigste jaar, in de elfde maand, op de eerste dag van de maand, dat Mozes tot de Israëlieten sprak, overeenkomstig alles wat de HEERE hem voor hen geboden had, nadat hij Sihon, de koning van de Amorieten, die in Hesbon woonde, en Og, de koning van Basan, die in Astharoth woonde, in Edrei verslagen had. Aan deze zijde van de Jordaan, in het land Moab, begon Mozes deze wet als volgt uit te leggen:

DEUTERONOMIUM 1:3-5

Dat onderstreept hoeveel langer het duurde.

Dan krijgen we zijn preek.

Wat interessant is, is dat er herhaaldelijk staat: „aan deze kant van de Jordaan.” Dat betekent dat de schrijver zich aan de oostkant van de Jordaan bevond. Dat zou niet het geval zijn als dit op een later tijdstip in Israël geschreven was. Mozes, die geacht wordt dit geschreven te hebben, leefde en stierf aan de oostkant van de Jordaan, waar deze gebeurtenissen plaatsvonden. Daarom is het geschreven alsof hij werkelijk de auteur is en vanuit zijn eigen perspectief spreekt over aan welke kant van de Jordaan hij zich bevond. Een latere generatie Joden die dit in Israël schreef, zou hebben gezegd: „aan de overkant van de Jordaan”, oftewel de oostkant, omdat zij zich aan de westkant, in het

beloofde land, zouden bevinden. Deze geografische aanduidingen bevestigen eenvoudigweg dat dit geschreven werd voordat Israël het land innam. Dat is in strijd met wat veel moderne geleerden graag zouden willen denken.

2

De grenzen van het beloofde land

De HEERE, onze God, heeft tot ons gesproken bij de Horeb: U bent lang genoeg bij deze berg gebleven. Keer om, breek op en ga naar het bergland van de Amorieten en naar al hun burenen, in de Vlake, het Bergland en het Laagland, in het Zuiderland en aan de zee kust, het land van de Kanaänieten, en de Libanon, tot aan de grote rivier, de rivier de Eufraat. Zie, Ik heb het land aan u gegeven; ga het binnen en neem het land in bezit waarvan de HEERE uw vaders, Abraham, Izak en Jakob, gezworen heeft dat Hij het hun en hun nageslacht na hen geven zou.

DEUTERONOMIUM 1:6-8

Hij geeft de afmetingen van het land op een soortgelijke manier als waarop ze aan Abraham werden gegeven, met inbegrip van de rivier de Eufraat. Toch vormt de Eufraat niet werkelijk een grens van het grootste deel van het beloofde land zoals dat bijvoorbeeld gewoonlijk in het boek Genesis wordt afgebakend. De Eufraat wordt daar genoemd, maar we zien vaak dat de Jordaan als de oostgrens van het beloofde land geldt. Het is dus enigszins moeilijk om precies te weten welke rol de Eufraat als grens speelde.

We weten wel dat er tijden waren waarin Israël het land tot aan de rivier de Eufraat beheerste. David deed dat bijvoorbeeld. David had enkele steden bij de Eufraat die hij was kwijtgeraakt, en hij ging terug om ze te heroveren. Van Salomo wordt in 1 Koningen, hoofdstuk 4, uitdrukkelijk gezegd dat hij over heel het land regeerde, zelfs

tot aan de Eufraat als grens. Maar het maakte nooit werkelijk deel uit van Israël. Het maakte eigenlijk deel uit van Israëls heerschappijgebieden. Zij veroverden het gebied en hadden in die streken vazallen.

Nu zegt Mozes in vers 9:

3

Rechters en gedeeld leiderschap

Ik heb in die tijd tegen u gezegd: Ik alleen kan u niet dragen. De HEERE, uw God, heeft u talrijk gemaakt, en zie, u bent heden zo talrijk als de sterren aan de hemel. Moge de HEERE, de God van uw vaders, aan uw aantal toevoegen duizendmaal wat u nu bent, en moge Hij u zegenen, zoals Hij tot u gesproken heeft! Maar hoe kan ik alleen uw moeite, uw last en uw rechtszaken dragen? Geef voor uzelf, ingedeeld naar uw stammen, wijze, verstandige, ervaren mannen, dan zal ik hen tot hoofd over u aanstellen. Toen antwoordde u mij en zei: De zaak die u hebt gezegd te doen, is goed. Dus nam ik uw stamhoofden, wijze en ervaren mannen, en stelde hen tot hoofd over u aan, leiders over duizend, leiders over honderd, leiders over vijftig en leiders over tien, en beambten voor uw stammen.

DEUTERONOMIUM 1:9-15

Ook beval ik in die tijd uw rechters: Luister naar de geschillen tussen uw broeders, en oordeel rechtvaardig tussen een man, zijn broeder en de vreemdeling die bij hem is. U mag niet partijdig zijn in de rechtspraak: zowel de kleine als de grote moet u aanhoren. U mag voor niemand bevreesd zijn, want de rechtspraak behoort aan God. Maar de zaak die voor u te moeilijk is, moet u bij mij brengen en ik zal die aanhoren. Zo beval ik u in die tijd al de zaken die u moet doen.

DEUTERONOMIUM 1:16-18

Nu beschrijven de verzen 9 tot en met 18 het verhaal dat we in Exodus hoofdstuk 18 tegenkwamen. Mozes spreekt alsof het zijn idee was om dit te doen, maar we weten dat hij het idee van zijn schoonvader Jethro kreeg, in Exodus hoofdstuk 18. Jethro, zijn schoonvader, zag dat Mozes zijn dagen bij de tent doorbracht, terwijl lange rijen mensen buiten in de zon stonden te wachten om hem te spreken en hun rechtszaken aan hem voor te leggen, zodat hij daarover voor hen zou oordelen. Jethro was degene die zei:

„Op deze manier put je jezelf en het volk uit, dus moet je leiders over duizend en over honderd aanstellen”, enzovoort. Mozes deed wat hij zei.

Hier wordt Jethro niet genoemd, maar er is geen tegenstrijdigheid. Het is duidelijk dat Mozes, nadat het idee hem aansprak, naar het volk ging en het aan hen voorstelde. En op dat punt wordt het verhaal hier opgepakt.

4

De chronologie van Jethro's bezoek

Misschien is het enige belangrijke dat hierover vermeld moet worden, dat deze overdracht van gezag bij de berg Horeb wordt geplaatst. In de verzen 6 tot en met 8 zien we dat God tegen Mozes zegt dat het tijd is om de berg Sinaï te verlaten. Dat zal

ongeveer een jaar nadat ze daar waren aangekomen zijn geweest, want ze bleven ongeveer een jaar bij de berg Sinaï. Deze toespraak begint ermee dat God tegen Mozes en de kinderen van Israël zegt:

Trek verder. Het is tijd om de Sinaï achter je te laten. Je bent hier lang genoeg geweest.

Het klinkt alsof Hij zegt: 'In die tijd.' In vers 9:

Ik zei toen tegen jullie:

Wat ik suggereer, is dat Mozes hier zegt dat het moment waarop hij het volk volgens de aanwijzingen van Jethro indeelde, kwam nadat ze al een tijd bij de berg Horeb, bij de berg Sinaï, waren geweest. Toen we Exodus 18 lazen, zagen we dat het verhaal vóór hun aankomst bij de Sinaï was geplaatst. Jethro's bezoek in hoofdstuk 18 staat zelfs één hoofdstuk vóór hun aankomst bij de Sinaï en twee hoofdstukken vóór het geven van de Tien Geboden.

Toen we Exodus behandelden, vermeldde ik dat het nogal vreemd is dat Mozes in hoofdstuk 18 tegen Jethro zei dat de mensen naar Mozes toe komen en hun rechtszaken aan hem voorleggen, en dat hij daarover oordeelt op grond van de wetten en verordeningen van God. Voor zover het verhaal ons tot dan toe had verteld, had God geen wetten en verordeningen gegeven totdat Hij de Tien Geboden en de rest gaf. Maar het bezoek van Jethro wordt in Exodus twee hoofdstukken voordat God enige wet geeft beschreven, en toch zien we in dat hoofdstuk dat Mozes rechtszaken beoordeelt volgens die wet.

Ik suggereerde toen we Exodus behandelden dat hoofdstuk 18 misschien niet in chronologische volgorde is opgetekend, en dat het misschien in werkelijkheid thuishoort in een periode waarin ze bij de Sinaï waren. Deze chronologie in Deuteronomium hoofdstuk 1 lijkt dat te bevestigen, want in de verzen 6 tot en met 8 bevinden ze zich bij de berg Sinaï, en Mozes zei dat dit verhaal uit Exodus 18 in die tijd plaatsvond.

Hij koos dus rechters uit hun midden en zei tegen hen dat ze onpartijdig moesten oordelen. Ze mochten zich door niemand laten intimideren, bijvoorbeeld door een rijke of machtige man die een rechtszaak heeft en wil dat de rechter daarover oordeelt

zoals hij dat wil. Hij zegt:

Wees voor niemand bang, en als een zaak te moeilijk voor jullie is, breng die dan bij mij.

Zo richtten ze hun rechtssysteem in, blijkbaar bij de berg Sinaï.

Vers 19:

5

De verspieders naar Kanaän

Toen braken wij op van de Horeb, en gingen door heel die grote en vreselijke woestijn, die u gezien hebt, in de richting van het bergland van de Amorieten, zoals de HEERE, onze God, ons geboden had; en wij kwamen tot aan Kades-Barnea. Toen zei ik tegen u: U bent gekomen tot aan het bergland van de Amorieten, dat de HEERE, onze God, ons geven zal. Zie, de HEERE, uw God, heeft het land aan u gegeven; trek op, neem het in bezit, zoals de HEERE, de God van uw vaders, tot u gesproken heeft; wees niet bevreesd en wees niet ontsteld. Toen kwam u allen naar voren, naar mij toe, en zei: Laten wij mannen voor ons uit sturen, die het land voor ons verkennen en ons verslag uitbrengen langs welke weg wij het moeten intrekken en bij welke steden wij zullen komen. Deze zaak nu was goed in mijn ogen. Dus nam ik twaalf mannen uit uw midden, één man per stam. Zij keerden zich om en trokken het bergland in; zij kwamen tot aan het dal Eskol en verkenden dat. Zij namen van de vrucht van het land mee, daalden weer naar ons af en brachten ons verslag uit en zeiden: Het land dat de HEERE, onze God, ons geven zal, is goed.

DEUTERONOMIUM 1:19-25

We kennen dit verhaal natuurlijk. We zijn het in Numeri tegengekomen, en het is voornamelijk in Numeri 13 dat de informatie wordt gegeven over de verspieders die het land binnengingen. Maar in Numeri 13 werd het in feite verteld alsof het Gods idee was om de verspieders te sturen. Er staat dat de Heere tot Mozes sprak en zei:

„Neem twaalf mannen en stuur hen eropuit om het land te verkennen.”

Hier lezen we dat het idee van het volk kwam. Nogmaals, dat is geen tegenstrijdigheid. Numeri pakt het verhaal alleen op een later punt op. Hier krijgen we wat eerdere informatie. Voordat het volk het land binnenging, voelde het zich er geruster bij als er enkele verspieders naar binnen zouden gaan om het gebied te verkennen. Zij konden bepalen wat de beste route zou zijn, naar welke steden ze het eerst moesten gaan en dat soort dingen. Mozes vond dat een goed idee, maar blijkbaar raadpleegde hij de HEERE. Toen zei God, zoals in Numeri 13 wordt verteld:

„Stuur verspieders het land in.”

God stuurde hen dus wel, hoewel zij degenen waren die het wilden. Hij gaf hun wat ze gevraagd hadden.

Hij zegt dat ze aanvankelijk met een gunstig verslag terugkwamen. Maar vers 26 zegt:

6

Israëls angst en ongeloof

Maar u wilde niet verdertrekken, u was het bevel van de HEERE, uw God, ongehoorzaam. U morde in uw tenten en zei: Omdat de HEERE ons haat, heeft Hij ons uit het land Egypte geleid, om ons in de hand van de Amorieten te geven, om ons weg te vagen.

DEUTERONOMIUM 1:26-27

Het is interessant dat Mozes in vers 25, wanneer hij het verslag van de verspieders weergeeft, alleen het goede vermeldt dat ze zeiden: dat het een goed land is dat de HEERE, onze God, ons gegeven heeft. Hij vertelt niet dat ze spraken over reuzen en

ommuurde steden die tot aan de hemel reikten, en dat soort dingen. Ik veronderstel dat hij op dit moment die beelden niet in het hoofd van deze mensen wil brengen en hen ook niet wil ontmoedigen. Hij herinnert hen er alleen aan dat de verspieders zeiden dat het een goed land was, een land dat de moeite waard was om te bezitten. Maar wanneer hij in vers 26 en 27 vermeldt dat ze niet wilden optrekken en bang waren voor de Amorieten, maakt hij natuurlijk duidelijk, zonder het uitdrukkelijk te zeggen, dat de verspieders verslag hadden uitgebracht over de indrukwekkende tegenstand die ze daar van de reuzen zouden ondervinden.

Vers 28:

Waar moeten wij heen trekken? Onze broeders hebben ons hart laten smelten door te zeggen: Het is een volk, groter en langer dan wij; de steden zijn groot en hemelhoog versterkt; wij hebben er zelfs Enakieten gezien.

DEUTERONOMIUM 1:28

De Enakieten zijn natuurlijk reuzen.

Toen zei ik tegen u: Schrik niet voor hen terug en wees niet bevreesd voor hen. De HEERE, uw God, Die voor u uit gaat, Hij zal voor u strijden, overeenkomstig alles wat Hij voor uw ogen in Egypte voor u gedaan heeft, en in de woestijn, waar u gezien hebt dat de HEERE, uw God, u gedragen heeft, zoals een man zijn zoon draagt, op heel de weg die u gegaan bent, totdat u op deze plaats gekomen bent. Maar ondanks deze woorden geloofde u niet in de HEERE, uw God, Die voor u uit ging op de weg, om voor u een plaats te zoeken om uw tenten op te zetten; 's nachts met het vuur, om u de weg te tonen die u moest gaan, en overdag met de wolk.

DEUTERONOMIUM 1:29-33

Hoewel God je Zijn aanwezigheid had getoond, je had geleid en beschermd en je had meegenomen zoals een man zijn eigen zoon zou dragen en hem tegen gevaren en dergelijke zou beschermen, geloofde je niet dat God je de overwinning zou geven over de Enakieten en de reuzen in het land.

Mozes stelt het voor alsof hij degene is die hen voornamelijk aanmoedigt om het land binnen te gaan. In Numeri wordt ons verteld dat Jozua en Kaleb het volk met klem in dezelfde bewoordingen aanmoedigden. Ongetwijfeld deed Mozes dat ook. Mozes, Jozua en Kaleb smeeften het volk waarschijnlijk allemaal. Maar in Numeri lezen we dat Jozua en Kaleb zich ten gunste van het land uitspraken, terwijl Mozes ons hier alleen herinnert aan wat hij zelf gezegd had.

Vers 34:

7

Het oordeel over de opstandige generatie

Toen de HEERE uw woorden hoorde, werd Hij zeer toornig en zwoer: Niemand van deze mannen, van deze slechte generatie, zal het goede land zien dat Ik gezworen heb aan uw vaders te geven! Behalve Kaleb, de zoon van Jefunne: die zal het zien en aan hem zal Ik het land geven dat hij betreden heeft, en aan zijn kinderen, omdat hij erin volhard heeft de HEERE na te volgen.

DEUTERONOMIUM 1:34-36

Natuurlijk weten we dat Jozua ook een uitzondering is. Soms wordt alleen Kaleb genoemd. Ik weet niet zeker waarom. Soms worden Kaleb en Jozua samen genoemd en andere keren wordt alleen Kaleb genoemd. Het is niet altijd duidelijk waarom.

Ook op mij werd de HEERE toornig, vanwege u, en Hij zei: Ook u zult er niet in komen.

DEUTERONOMIUM 1:37

Dit gebeurde veel later, bij de tweede keer bij het water van Meriba, waar Mozes tweemaal op de rots sloeg. Hij springt van Kades-Barnea, ten tijde van de opstand, twee jaar na de uittocht, naar het veertigste jaar, toen hij door wat hij deed de HEERE boos maakte.

Maar hij zegt dat hier tussen haakjes:

Ook op mij werd de HEERE toornig, vanwege u, en Hij zei: Ook u zult er niet in komen. Jozua, de zoon van Nun, die in uw dienst staat, die zal erin komen; rust hem ervoor toe, want hij zal het Israël in erfbezit laten nemen. En ook uw kleine kinderen, waarvan u zei: Zij zullen de vijand tot buit worden, en uw kinderen die heden nog geen goed of kwaad kennen, die zullen erin komen. Aan hen zal Ik het geven en zij zullen het in bezit nemen. Maar wat u betreft, keer u om en trek naar de woestijn, in de richting van de Schelfzee.

DEUTERONOMIUM 1:37-40

In dit hele verhaal bevindt hij zich bij Kades-Barnea, afgezien van een verwijzing tussen haakjes in vers 37:

De Heer was ook boos op mij vanwege jullie.

Maar dat gebeurde pas later. Hij vermeldt eenvoudig dat zelfs hij op een bepaald moment God boos maakte door zijn ongehoorzaamheid, maar niet op het moment waar hij het hier over heeft.

8

Kinderen en morele verantwoordelijkheid

Wat nu degenen betreft die op dat moment negentien jaar of jonger waren: in vers 39 wordt over hen gezegd dat ze geen kennis van goed en kwaad hadden. Op grond daarvan hebben sommige mensen geopperd dat de zogenaamde leeftijd van

toerekeningsvatbaarheid misschien rond de twintig jaar ligt. Dat lijkt behoorlijk oud.

Het hele idee van een leeftijd van verantwoordelijkheid is dat baby's bij hun geboorte niets weten. Ze kennen goed noch kwaad en zijn daarom nauwelijks verantwoordelijk. Ze gedragen zich misschien zelfzuchtig en dwaas, maar ze weten niet dat ze dat doen. Daarom kunnen ze er tegenover God nauwelijks verantwoordelijk voor worden gehouden, en God zou hen er niet voor straffen. Volgens deze opvatting wordt een baby die sterft, behouden. Door zijn eigen onwetendheid valt hij niet in de categorie van degenen die vanwege hun zonden veroordeeld worden. Hoewel hij gezondigd heeft, kan hij niet verantwoordelijk worden gehouden voor zijn zonden, omdat hij niet beter wist.

Maar als dit waar is — en ik geloof dat het waar is — dan komt er natuurlijk een moment in het leven van een kind waarop het verantwoordelijk wordt voor zijn gedrag. Als het na dat punt sterft en zich niet van zijn zonden heeft bekeerd, wordt het wel gestraft. Dat overgangspunt wordt gewoonlijk de leeftijd van verantwoordelijkheid genoemd, en niemand weet welke leeftijd dat precies zou kunnen zijn.

9

De leeftijd van verantwoordelijkheid

Dat er zo'n leeftijd bestaat, wordt genoemd in Jesaja, hoofdstuk 7. Sommige mensen zeggen dat de leeftijd van verantwoordelijkheid nergens in de Bijbel wordt genoemd, en niet iedereen gelooft dat er zo'n leeftijd bestaat. Maar in hoofdstuk 7 van Jesaja wordt er wel degelijk melding van gemaakt. De term 'leeftijd van verantwoordelijkheid' wordt daar niet gebruikt, maar het gaat er beslist over, want er wordt gesproken over een kind dat geboren wordt. Jesaja 7:16 zegt:

Voorzeker, voordat de jongen in staat is het kwade te verwerpen en het goede te kiezen, zal het land verlaten zijn, namelijk het land van de twee koningen voor wie u in angst verkeert.

JESAJA 7:16

Hij spreekt dus over de geboorte van een baby, en hij spreekt over een politieke ontwikkeling die binnen enkele jaren na de geboorte van die baby zal plaatsvinden. Om duidelijk te maken hoe snel dat zal gebeuren, zegt hij:

Voordat dat kind weet hoe het voor het goede moet kiezen en het kwade moet afwijzen.

Daaruit blijkt heel duidelijk dat er een periode in het leven van een kind is waarin het nog niet weet dat te doen. Maar daarna bereikt het een punt waarop het dat wel weet. Het weet dan wat het doet. Het draagt dan morele verantwoordelijkheid.

Het klinkt alsof Jesaja doelt op een zeer jong kind. Want in een parallelle profetie in Jesaja 8 over hetzelfde kind staat dat deze twee koningen, degenen die Juda bedreigen, verdwenen zullen zijn voordat het kind papa en mama kan zeggen. Het klinkt dus alsof de leeftijd van verantwoordelijkheid voor het kind vrij laag is, en niemand weet werkelijk wanneer die leeftijd bereikt wordt.

Het lijkt erop dat in de latere Joodse traditie twaalf of dertien jaar werd beschouwd als de leeftijd van verantwoordelijkheid. Dat is zo ongeveer wat met een bar mitswa wordt gevierd: een kind van ongeveer dertien jaar viert zijn overgang van de kindertijd naar de volwassenheid, van het staan onder het morele gezag van zijn ouders naar de persoonlijke verplichting om als man de wetten van God te onderhouden. Dertien jaar lijkt dus binnen de Joodse godsdienst een traditionele leeftijd van verantwoordelijkheid te zijn.

Maar in deze passage staat dat degenen die niet in de woestijn stierven, degenen waren die op dat moment geen kennis van goed en kwaad hadden. Daar viel echter iedereen onder de twintig jaar onder. Sommigen denken dus dat twintig jaar misschien de leeftijd van verantwoordelijkheid is, maar volgens bijna elke inschatting is dat wat laat. Iemand onder de twintig zou beslist al vóór die leeftijd goed van kwaad kunnen onderscheiden en zou verantwoordelijk zijn voor wat hij daarvan wist.

Het kan dus zijn dat deze vermelding in vers 39 van jullie kleine kinderen, die geen kennis van goed en kwaad hebben, niet slaat op iedereen onder de twintig. Het is waar dat iedereen onder de twintig gespaard bleef, maar in deze opmerking ligt de nadruk op de kleine kinderen. Jullie zijn bang dat jullie kleine kinderen zullen omkomen.

Welnu, jullie kleine kinderen, die goed en kwaad niet kennen, zullen niet omkomen. Maar dat betekent niet dat zij de enigen zijn die niet zullen omkomen. Misschien worden de ouderen, degenen die bijna twintig jaar oud zijn, hier gewoon buiten beschouwing gelaten.

Nu vers 41:

10

De overmoedige aanval op de Amorieten

Toen antwoordde u en zei tegen mij: Wij hebben gezondigd tegen de HEERE. Wijzelf zullen optrekken en strijden, overeenkomstig alles wat de HEERE, onze God, ons geboden heeft. Maar toen iedereen van u zijn wapenrusting aantrok en in overmoed wilde optrekken naar het bergland, zei de HEERE tegen mij: Zeg hun: Trek niet op en strijd niet, want Ik ben niet in uw midden. Dan zult u niet door uw vijanden verslagen worden. Maar toen ik tot u sprak, luisterde u niet: u was het bevel van de HEERE ongehoorzaam; u was overmoedig en trok toch het bergland in. De Amorieten, die in dat bergland woonden, rukten toen uit, u tegemoet. Zij achtervolgden u, zoals bijen dat doen; en zij verpletterden u in Seïr, tot Horma toe. Toen u daarna terugkeerde en huilde voor het aangezicht van de HEERE, luisterde de HEERE niet naar uw stem en hoorde Hij u niet aan. U bleef vele dagen in Kades, zolang als u er bleef.

DEUTERONOMIUM 1:41-46

Ze werden door de Amorieten verpletterend verslagen. We weten niet hoeveel slachtoffers er bij hen vielen, maar ze werden verjaagd als mensen die voor een zwerm bijen wegrennen. Dat is wat hij zei. Ze waren eenvoudigweg niet bij machte de Amorieten te overwinnen. Nu zijn de Amorieten ook het volk dat ze later wel

overwonnen, 38 jaar later. Sihon en Og waren koningen van die Amoritische volken. Het verschil was echter dat het een nieuwe generatie was die de Amoriëten 38 jaar later overwon. Bovendien deden degenen uit de eerste generatie die daar niet in slaagden, hun poging nadat God hun al had gezegd dat ze het land niet zouden innemen en dat ze moesten rondzwerven en sterven in de woestijn. Gods oordeel beviel hun niet, dus besloten ze uit zichzelf de situatie te veranderen. En God liet hun zien dat ze het niet op eigen kracht konden.

Het feit dat ze op dit moment die nederlaag leden, maakt heel duidelijk dat hun latere overwinningen aan de Heere te danken waren en niet aan henzelf. Als ze elke veldslag waaraan ze deelnamen altijd hadden gewonnen, hadden ze zichzelf er misschien gewoon mee gefeliciteerd dat ze een geweldig leger en een grote, machtige natie waren. Maar het feit dat ze bij hun eerste poging tegen de Amoriëten zo vernederend werden verslagen, laat zien dat ze niet in huis hadden wat nodig was om de Amoriëten te verslaan. Toen God later echter met hen was, versloegen ze hen met gemak. Deze nederlaag laat het verschil zien tussen wat ze op eigen kracht konden en wat God voor hen kon doen.

11

Achtendertig jaar rond het Seirgebergte

Hoofdstuk 2:

Daarna keerden wij om en trokken naar de woestijn, in de richting van de Schelfzee, zoals de HEERE tot mij gesproken had, en wij trokken om het Seirgebergte heen, vele dagen.

DEUTERONOMIUM 2:1

Die vele dagen waren 38 jaar. Vers 14 vermeldt dat het 38 jaar was. Maar hij slaat die 38 jaar over en zegt eenvoudig:

We trokken om het Seirgebergte heen, het gebied van de Edomieten. Ze trokken er zo ongeveer 38 jaar omheen.

De Heere sprak tot mij aan het einde van die tijd, aan het einde van 38 jaar, en zei:

U bent lang genoeg om dit bergland heen getrokken. Keer u om naar het noorden

DEUTERONOMIUM 2:3

Dat lijkt op de woorden in hoofdstuk 1, vers 6, waar Hij bij de berg Horeb zegt:

De HEERE, onze God, heeft tot ons gesproken bij de Horeb: U bent lang genoeg bij deze berg gebleven.

DEUTERONOMIUM 1:6

Dat was de berg Sinaï. Deze keer is het de berg Seïr, waar ze 38 jaar omheen hebben getrokken. God zegt:

U bent lang genoeg om dit bergland heen getrokken. Keer u om naar het noorden en gebied het volk: U gaat door het gebied van uw broeders trekken, de kinderen van Ezau, die in Seïr wonen. Zij zullen wel bevreesd voor u zijn, maar u moet zeer op uw hoede zijn. Ga niet de strijd met hen aan, want Ik zal u van hun land nog geen voetbreed geven. Ik heb het Seïrgebergte immers aan Ezau in bezit gegeven.

DEUTERONOMIUM 2:3-5

Hoewel Ezau niet het uitverkoren zaad van Izak was, en Jakob dat wel was, bleef Ezau niet met lege handen achter. God Zelf zei dat Hij de berg Seïr aan Ezau had gegeven, net zoals Hij Kanaän aan Israël had gegeven. Dat is ook interessant, omdat mensen vaak zeggen dat Israël recht heeft op het land Israël omdat God het hun heeft gegeven. Welnu, Hij gaf de berg Seïr ook aan Edom, maar Edom bestaat nu niet meer. Dat God land geeft, betekent nog niet dat mensen het nooit verliezen vanwege ongehoorzaamheid.

Het is interessant dat God zegt dat Hij de berg Seir aan Ezau tot bezit had gegeven, precies hetzelfde wat Hij zegt over het geven van Kanaän aan Israël. Later zal Hij hetzelfde zeggen over de Moabieten en het land dat Hij in vers 9 aan de nakomelingen van Lot tot bezit heeft gegeven. Deze verschillende takken van de familie van Abraham, of eigenlijk van Terah, hadden hun voorouderlijke gebieden van God gekregen, net als Israël. Hoewel Israël de enige van deze volken is die nog bestaat, zijn de andere uitgestorven. Zelfs de etnische groepen zijn, voor zover wij weten, tot de laatste man verdwenen.

12

Handel met Edom en Moab

Vers 6:

Voedsel moet u voor geld van hen kopen, zodat u kunt eten; ook water moet u voor geld van hen kopen, zodat u kunt drinken.

DEUTERONOMIUM 2:6

We weten dat Israël Edom verzocht om erdoorheen te mogen trekken en dat ze alles wat ze aten of dronken konden kopen, oftewel ervoor betalen. Maar ze zeiden feitelijk:

Laat ons toch door uw land trekken. Wij zullen niet door akkers of wijngaarden trekken, en wij zullen geen water uit een put drinken. Wij zullen de koninklijke weg nemen, wij zullen niet naar rechts of naar links afwijken, totdat wij door uw gebied getrokken zijn. Maar Edom zei tegen hem: U mag niet door mijn land trekken, anders ga ik u met het zwaard tegemoet! Toen zeiden de Israëlieten tegen hem: Wij zullen langs de hoofdweg trekken, en als wij van uw water drinken, ik en mijn vee, dan zal ik daarvoor de prijs betalen. Ik wil alleen maar te voet doortrekken, meer niet.

NUMERI 20:17-19

Edom weigerde hen erdoor te laten. Even later blijkt echter dat ze er toch in slaagden om wat dingen van enkele Edomieten te kopen. Want in vers 28 en 29 van dit hoofdstuk deden ze Sihon hetzelfde aanbod als ze Edom hadden gedaan.

Vers 28 zegt:

Verkoop mij voedsel voor geld, zodat ik kan eten, en geef mij water voor geld, zodat ik kan drinken. Laat mij slechts te voet door uw land trekken — zoals de kinderen van Ezau, die in Seïr wonen, en de Moabieten, die in Ar wonen, ook voor mij gedaan hebben — totdat ik de Jordaan oversteek, naar het land dat de HEERE, onze God, ons geven zal.

DEUTERONOMIUM 2:28-29

Zoals we in het boek Numeri lezen, lieten Ezau en Moab Israël niet door hun land trekken, en we lezen niet dat ze ermee instemden hun voedsel en water te verkopen. Vers 28 klinkt dus alsof het in strijd is met wat we in Numeri lezen. Maar ik denk dat de

meeste geleerden dit verklaren door te zeggen dat ze niet door Edom zelf mochten trekken, maar erlangs gingen. Ongetwijfeld hebben afzonderlijke Edomieten, boeren enzovoort, hun wat voedsel en water verkocht terwijl ze langs hun land trokken. Maar ze mochten niet over de Koninklijke Weg trekken, zoals ze hadden gevraagd. Het is enigszins moeilijk om precies te bepalen hoe hoofdstuk 2, vers 29 hiermee in overeenstemming moet worden gebracht. In vers 7 staat:

Want de HEERE, uw God, heeft u gezegend in al het werk van uw hand. Hij weet van uw tocht door deze zo grote woestijn. Deze veertig jaar is de HEERE, uw God, met u geweest. Het heeft u aan niets ontbroken.

DEUTERONOMIUM 2:7

13

Volken, reuzen en een mogelijke redacteur

Zo trokken wij verder, weg van onze broeders, de kinderen van Ezau, die in Seïr woonden, en van de weg door de Vlake, van Elath en Ezeon-Geber. Wij keerden om en trokken langs de weg door de woestijn van Moab. Toen zei de HEERE tegen mij: Breng Moab niet in het nauw en ga niet de strijd met hen aan, want van hun land zal Ik u niets in bezit geven. Ik heb Ar namelijk aan de kinderen van Lot in bezit gegeven.

DEUTERONOMIUM 2:8-9

Dan krijgen we deze informatie tussen haakjes. Ofwel Mozes zegt dit als een tussenzin, ofwel een latere schrijver heeft deze informatie toegevoegd. Er staat:

(De Emieten woonden er vroeger in, een groot en talrijk volk, zo lang als de Enakieten. Zij werden ook tot de Refaïeten gerekend, evenals de Enakieten, maar de Moabieten noemden hen Emieten. En in Seïr woonden vroeger de Horieten, maar de kinderen van Ezau verdreven hen uit hun bezit, vaagden hen van voor hun ogen weg en gingen in hun plaats wonen; net zoals Israël gedaan heeft met het land van zijn bezit, dat de HEERE hun gegeven heeft.)

DEUTERONOMIUM 2:10-12

Dat staat allemaal tussen haakjes en geeft ons informatie over het land waarin de Moabieten woonden. De Moabieten veroverden het land op een volk dat de Emieten werd genoemd, en de Edomieten veroverden hun land, het Seïrgebergte, op een volk dat de Horieten werd genoemd. Vooral van de Emieten wordt in vers 10 gezegd dat ze even groot, talrijk en lang waren als de Enakieten. De reden waarom dat belangrijk is, is dat Mozes, als hij dit tegen het volk heeft gezegd, hen min of meer beschaamt. Hun vaders wilden het land Kanaän namelijk niet binnengaan om het in bezit te nemen, omdat daar Enakieten waren. Daar waren grote mensen. Het zou tot hun schande zijn dat de Moabieten, die Jahweh niet eens bij zich hadden, wel in staat waren binnen te trekken en het land in bezit te nemen dat ze op de Emieten veroverden, die even lang waren als de Enakieten. Ze stonden tegenover hetzelfde soort tegenstand waardoor een eerdere generatie Israëlieten zich had laten afschrikken, maar toch overwonnen ze hen. Daarom zou je denken dat Israël hetzelfde soort geloof had moeten hebben.

Aan het einde van vers 12 hebben we een kleine dubbelzinnigheid. Er staat namelijk dat de kinderen van Ezau de Horieten hadden overwonnen, en dan staat er:

Net zoals Israël deed met het land dat de Heer hun in bezit had gegeven.

Toen Mozes deze toespraak hield, waren ze uiteraard nog niet Kanaän binnengegaan, en toch spreekt hij in de verleden tijd. Dit kan op een paar manieren worden opgevat.

Zoals ik al zei, staat dit tussen haakjes, en het kan heel goed zijn dat een latere redacteur deze informatie eenvoudigweg heeft ingevoegd omdat die interessant was voor de lezer. Daarmee onderbrak hij de toespraak van Mozes, omdat Mozes had gezegd dat God Ar aan de nakomelingen van Lot als bezit had gegeven. Een latere redacteur, misschien zelfs Jozua, kan deze tussenzin hebben ingevoegd. Hij zei daarmee in feite dat de Moabieten, toen hun dit land werd gegeven, het op enkele reuzen veroverden, net zoals Israël haar land op reuzen moest veroveren. Ook de Edomieten hadden hun land op een ander volk veroverd, net zoals Israël haar land op een ander volk moest veroveren. Als dit aan het einde van vers 12 verwijst naar de verovering van Kanaän, dan moet die uitspraak door een latere redacteur zijn gedaan en toegevoegd. Dat is niet onmogelijk. De suggestie is op geen enkele manier oneerbiedig.

Maar als Mozes deze woorden sprak, kon hij dit toch zeggen, omdat de kinderen van Israël op dat moment het gebied ten oosten van de Jordaan op de Amorieten hadden veroverd. Het is waar dat dit niet het Beloofde Land is, maar vers 12 zegt niets over het Beloofde Land. Er staat alleen:

Net zoals Israël deed met het land dat de Heer hun in bezit had gegeven.

Dat kan verwijzen naar hun verovering van Sihon en Og, en dat was nu het land dat zij in bezit hadden. Het land ten oosten van de Jordaan, waar ze op dat moment hun kamp hadden opgeslagen, wordt later in die bewoordingen aangeduid.

In vers 31 bijvoorbeeld, nadat ze Sihon hadden verslagen, staat:

En de HEERE zei tegen mij: Zie, Ik ben begonnen Sihon en zijn land aan u te geven. Begin zijn land nu daadwerkelijk in bezit te nemen.

DEUTERONOMIUM 2:31

Er wordt dus gezegd dat het land van Sihon door God aan hen gegeven wordt om het in bezit te nemen. Zo staat er ook in vers 12 van hoofdstuk 3:

Dit land namen wij in die tijd in bezit. Vanaf Aroër, dat aan de beek Arnon ligt, gaf ik het, met de helft van het bergland van Gilead en zijn steden, aan de Rubenieten en de Gadieten.

DEUTERONOMIUM 3:12

Daarmee wordt ook het land van Og bedoeld, en Sihon wordt genoemd. Vervolgens zegt Hij in hoofdstuk 3, vers 18:

Verder gebod ik u in die tijd: De HEERE, uw God, heeft u dit land gegeven om het in bezit te nemen. Alle dappere mannen moeten echter gewapend verdertrekken, voor uw broeders, de Israëlieten, uit.

DEUTERONOMIUM 3:18

Dit betreft de Rubenieten, de Gadieten en de halve stam Manasse, en het gaat over de oostzijde van de Jordaan. Maar let op: zij hebben dit land veroverd. Het is niet het beloofde land, maar het wordt hun door God gegeven om het in bezit te nemen, en het is iets wat Israël al veroverd heeft. De formulering in hoofdstuk 2, vers 12, luidt:

En in Seïr woonden vroeger de Horieten, maar de kinderen van Ezau verdreven hen uit hun bezit, vaagden hen van voor hun ogen weg en gingen in hun plaats wonen; net zoals Israël gedaan heeft met het land van zijn bezit, dat de HEERE hun gegeven heeft.)

DEUTERONOMIUM 2:12

Het enige wat daar staat, is dat God hun het land gaf en dat zij het in bezit namen. En dat geldt voor het gebied waar zij zich bevonden toen Mozes deze toespraken hield. Je zou dus kunnen aanvoeren dat dit door een latere redacteur is toegevoegd en

betrekking heeft op Kanaän, maar dat hoeft niet. Het kan Mozes zijn die spreekt over het land dat zij al ingenomen hebben.

14

Moab, Ammon en de verdreven reuzen

Vers 13:

Nu dan, sta op en steek de beek Zered over. Toen staken wij de beek Zered over. De tijd dat wij gereisd hebben, vanaf Kades-Barnea totdat wij de beek Zered overtrokken, bedroeg achtendertig jaar: totdat de hele generatie strijdbare mannen uit het midden van het kamp omgekomen was, zoals de HEERE hun gezworen had. En ook was de hand van de HEERE tegen hen geweest, om hen in verwarring te brengen, weg uit het midden van het kamp, totdat zij omgekomen waren.

DEUTERONOMIUM 2:13-15

Dit is de vorige generatie, die uit Egypte kwam. Toen uiteindelijk alle strijdbare mannen uit het volk omgekomen waren, sprak Jahweh tot mij:

Heden trekt u de grens van Moab over, bij Ar. U zult in de nabijheid van de Ammonieten komen. Breng hen niet in het nauw en ga niet de strijd met hen aan, want van het land van de Ammonieten zal Ik u niets in bezit geven. Ik heb het namelijk aan de kinderen van Lot in bezit gegeven.

DEUTERONOMIUM 2:18-19

Bedenk dat de Ammonieten en de Moabieten allebei via Lots twee dochters van hem afstamden. Het waren dus broedervolken van Israël.

Nu krijgen we weer een tussenzin. Er staat dat dit ook als een land van reuzen werd beschouwd. Vroeger woonden daar reuzen, maar de Ammonieten noemden hen Zamzummiëten, een volk dat even groot, talrijk en lang was als de Enakiëten. Net zoals de Emiëten even groot, talrijk en lang waren als de Enakiëten en toch door de Moabiëten werden verslagen, waren ook de Zamzummiëten zulke grote mensen.

Van beide groepen werd gezegd dat het reuzen waren. In vers 11 staat over de Emiëten dat ook zij als reuzen werden beschouwd. En in vers 20 werd het land van de Zamzummiëten eveneens als een land van reuzen beschouwd. Het woord 'reuzen' op deze plaatsen is niet hetzelfde woord dat we in Genesis 6, waar het over de Nephilim gaat, met 'reuzen' vertaald vinden. Hier zijn het de Refaïëten. Het Hebreeuwse woord is Refaïëten; in de Engelse vertaling die hier wordt besproken, wordt dat met 'reuzen' weergegeven. En iets later zullen we zien dat Og beschouwd wordt als de laatste van dat geslacht van de Refaïëten. Daarna waren er nog steeds reuzen, maar niet van de Refaïëten. De Refaïëten waren blijkbaar een bepaalde etnische groep reuzen, waartoe de Zamzummiëten, de Emiëten en sommige Amoriëten, zoals Og, behoorden.

Midden in vers 21 staat:

een groot en talrijk volk, zo lang als de Enakiëten. De HEERE heeft hen echter van voor hun ogen weggevaagd. De Ammonieten verdreven hen uit hun bezit en zijn in hun plaats gaan wonen;

DEUTERONOMIUM 2:21

Dat is interessant, want de Ammonieten stamden van Lot af. Er staat dat Jahweh de Zamzummiëten voor de Ammonieten uit verdelfde.

We hebben geen boek zoals de Bijbel dat ons door Moabiëten of Ammonieten gegeven is. Maar als we dat wel hadden, zouden we daarin waarschijnlijk lezen over de veldslagen van de Heere, Die de Emiëten voor de Moabiëten versloeg en de Zamzummiëten voor de Ammonieten versloeg. Er staat dat Jahweh Degene is Die die reuzen voor hen uit verdreef. Dus net zoals we in Jozua zullen lezen dat God de Kanaänieten voor Jozua en Israël uit verdreef, waren er blijkbaar vergelijkbare

verhalen die niet zijn opgeschreven. Of als ze wel zijn opgeschreven, zijn ze verloren gegaan. Verhalen waarin God soortgelijke overwinningen gaf aan de Ammonieten, de Moabieten en de Edomieten.

Israël is beslist een bijzonder volk, omdat God met hen bij de berg Sinaï een bijzonder verbond sloot. Maar dit maakt duidelijk dat God niet alleen een God van de Israëlieten is. God zorgt ook voor deze andere volken, die niet tot het verbondsvolk behoorden. Hij is betrokken bij de politiek van veel volken, niet alleen bij het volk dat het uitverkoren volk is.

Vers 22:

evenals Hij gedaan heeft voor de kinderen van Ezau, die in Seïr wonen: Hij heeft de Horieten van voor hun ogen weggevaagd: zij verdreven hen uit hun bezit en zijn in hun plaats gaan wonen, tot op deze dag.

DEUTERONOMIUM 2:22

En de Avvieten, die in de dorpen tot aan Gaza woonden, werden verdelgd door de Kaftorieten, een oude naam voor de Filistijnen.

En de Kaftorieten, die afkomstig zijn uit Kaftor, hebben de Avvieten, die tot aan Gaza in dorpen woonden, weggevaagd en zijn in hun plaats gaan wonen.)

DEUTERONOMIUM 2:23

Kaftor was, geloof ik, Cyprus of Kreta. Kreta. Kaftor is Kreta, en de Filistijnen kwamen daarvandaan. De Avvim woonden langs de kust van de Middellandse Zee. Zij waren blijkbaar een nog ouder volk dat door de Filistijnen werd verdreven. Dat staat allemaal tussen haakjes. Ons wordt verteld hoe de vroegere volkenkundige situatie in dat gebied was, voordat de situatie ontstond zoals die in de tijd van Mozes bestond.

Vers 24:

15

De confrontatie met koning Sihon

Sta op, breek op en trek de beek Arnon over; zie, Ik heb u Sihon, de koning van Hesbon, de Amoriet, en zijn land in uw hand gegeven. Begin het in bezit te nemen en ga met hén de strijd aan. Op deze dag zal Ik beginnen de volken onder heel de hemel angst en vrees voor u te geven. Zij zullen geruchten over u horen en voor u sidderen en beven.

DEUTERONOMIUM 2:24-25

Let alleen eens op de overdrijving: elk volk onder de hele hemel. Deze uitdrukking wordt ook in het boek Handelingen gebruikt bij de beschrijving van de dag van Pinksteren. In Handelingen 2:5 staat dat er bij die gelegenheid in Jeruzalem godvrezende Joden waren uit elk volk onder de hele hemel. Dit is iets waarmee we vertrouwd moeten raken als het gaat om de manier waarop de Bijbel zulke overdrijvingen gebruikt. Het is duidelijk dat niet elk volk onder de hemel over Israël zou horen en doodsbang zou worden. De Inca's bijvoorbeeld hebben nooit over Israël gehoord en waren ook niet bang voor hen. Dat gold ook voor de Zambezi-stam, of welke stam dan ook. Er waren volken onder de hemel die hier niet onder vielen. Maar dit is gewoon de manier waarop de Bijbel spreekt, met dit soort overdrijvingen.

Vers 26:

Toen stuurde ik boden uit de woestijn Kedemoth naar Sihon, de koning van Hesbon, met woorden van vrede; ik zei: Laat mij door uw land trekken. Ik zal uitsluitend over de weg gaan en daar niet van afwijken, naar rechts of naar links. Verkoop mij voedsel voor geld, zodat ik kan eten, en geef mij water voor geld, zodat ik kan drinken. Laat mij slechts te voet door uw land trekken — zoals de kinderen van Ezau, die in Seïr wonen, en de Moabieten, die in Ar wonen, ook voor mij gedaan hebben — totdat ik de Jordaan oversteeek, naar het land dat de HEERE, onze God, ons geven zal.

DEUTERONOMIUM 2:26-29

Nu heb ik al gezegd dat er een klein probleem is met vers 29, want zowel Moab als Edom toonden de Israëlieten niet zo'n bereidheid om hen over de Koningsweg door hun land te laten trekken. We moeten dus óf aannemen dat Mozes bedoelt dat er mensen aan de grenzen van Edom en Moab woonden die onofficieel bereid waren handel met hen te drijven, terwijl Israël buitenom langs het gebied trok. De volken dreven geen handel met hen, maar afzonderlijke mensen hebben misschien wat dingen aan de Israëlieten verkocht toen die langstrokken.

Of anders — en ik denk niet dat dit juist is — zou Mozes gelogen kunnen hebben. Hij stuurde tenslotte vredelievende woorden naar Sihon, alsof hij vreedzaam gezind was. Maar God had Mozes al verteld dat Hij Sihon in zijn hand zou overgeven en hem zijn land zou geven, enzovoort. In zekere zin was Mozes hier dus een beetje dubbelhartig. Misschien probeerde hij eenvoudig zelf geen blaam op zich te laden en de man de kans te geven mee te werken. Maar voordat dit gebeurde, had God tegen Mozes gezegd:

Ik ga jullie Sihon en zijn land geven. Jullie gaan zijn land in bezit nemen.

God zei:

Jullie gaan oorlog voeren tegen deze man.

Het kan dus zijn dat Mozes hier niet helemaal oprecht was en zei:

Ik wil vrede met jullie sluiten.

Misschien wilde hij gewoon eervol handelen, ook al wist hij dat dit op oorlog zou uitlopen. Maar als hij strategisch handelde in plaats van volkomen eerlijk te zijn — en tussen haakjes, in een oorlog vindt er heel wat misleiding plaats — heeft hij misschien niet de hele waarheid verteld en in feite gezegd: ‘Edom en Moab lieten ons door hun land trekken,’ terwijl dat niet zo was. [Vertalersnoot: de HSV zegt in Deuteronomium 2:29 dat de nakomelingen van Ezau en de Moabieten hetzelfde ‘voor mij gedaan hebben’. Zij vermeldt daar niet uitdrukkelijk een toegestane doortocht. De spreker bespreekt de meer specifieke Engelse formulering.] Hij gebruikte dat dan als precedent en zei dus: ‘Je kunt erop vertrouwen dat wij door jouw land trekken.’ Het is een lastige uitspraak gezien de verslagen in Numeri, maar het is heel goed mogelijk dat de uitspraak waar is zoals hij bedoeld is, afhankelijk van hoe hij bedoeld is. Als hij alleen zegt dat afzonderlijke mensen hen geholpen hebben, dan kan dat waar zijn.

16

Sihons verharde hart en nederlaag

Maar Sihon, de koning van Hesbon, wilde ons niet door zijn land laten trekken. De HEERE, uw God, verhardde namelijk zijn geest en verstokte zijn hart, om hem in uw hand te geven, zoals het op deze dag is.

DEUTERONOMIUM 2:30

Zoals God het hart van de farao verhardde om bepaalde doelen voor Israël te bereiken, zo verhardde God de geest van Sihon en maakte Hij zijn hart onbuigzaam, zodat hij zou strijden en verliezen, en Israël zijn gebied zou verkrijgen.

En de HEERE zei tegen mij: Zie, Ik ben begonnen Sihon en zijn land aan u te geven. Begin zijn land nu daadwerkelijk in bezit te nemen. En Sihon trok uit ten strijde, hij en heel zijn volk, ons tegemoet, naar Jahaz. En de HEERE, onze God, gaf hem aan ons over, en wij versloegen hem, zijn zonen en heel zijn volk. Wij namen in die tijd al zijn steden in en sloegen elke stad met de ban: mannen, vrouwen en kleine kinderen. Wij lieten niemand overblijven. Alleen het vee roofden wij voor onszelf, en de buit van de steden die wij innamen. Vanaf Aroër, dat aan de oever van de beek Arnon ligt, en de stad die in het beekdal ligt, tot aan Gilead toe, was er geen stad die te hoog voor ons was; de HEERE, onze God, gaf het allemaal aan ons. Alleen in de nabijheid van het land van de Ammonieten, heel het gebied langs de beek Jabbok, in de steden van het bergland en in alles wat de HEERE, onze God, ons verboden had, kwam u niet.

DEUTERONOMIUM 2:31-37

Dus wanneer we deden wat God ons opdroeg, bleek geen enkele stad zo sterk dat we haar niet konden verslaan. Maar we probeerden ook niet de plaatsen te veroveren waarvan God ons had gezegd dat we ze niet moesten veroveren. Zij krijgen hun instructies iets directer van God dan hun ouders, en ze zien ook andere resultaten.

17

Og, de laatste reus van Basan

Nu roeiden ze in elke stad van het koninkrijk van Sihon de mannen, vrouwen en kinderen uit. In het volgende hoofdstuk zullen we zien dat ze precies hetzelfde deden met Og. We hebben deze verhalen natuurlijk al gelezen. Het verhaal van de verovering van Hesbon en Basan en van hun koningen staat in het boek Numeri. Maar hij behandelt het opnieuw in hoofdstuk 3:

Daarna trokken wij in de richting van Basan. Og, de koning van Basan, trok met heel zijn volk tegen ons ten strijde bij Edreï. De HEERE zei tegen Mozes dat hij niet bang hoefde te zijn: God had Og, zijn volk en zijn land in zijn hand gegeven, en hij moest met hem doen zoals hij met Sihon, de koning van de Amorieten in Hesbon, had gedaan.

Toen we dit specifieke verhaal bespraken, merkten we op dat God ongetwijfeld tegen Mozes zei: „Wees niet bang voor Og”, omdat Og een heel indrukwekkende verschijning was. Hij was de laatste overlevende van het volk van de Refaïeten. De Moabieten hadden de Emieten overwonnen en de Ammonieten de Zamzummiëten. Beide volken werden tot de Refaïeten gerekend. In hoofdstuk 3, vers 11, horen we dat alleen Og, de koning van Basan, nog van hen over was. Met het doden van deze man stierven ze dus uit.

De Refaïeten waren een bedreigde soort. Het verbaast me dat ze niet verloren zijn gegaan. Ik neem aan dat ze destijds niet onze Amerikaanse overheid hadden om zulke bedreigde soorten te beschermen. Tegenwoordig wordt het als een tragedie beschouwd als de laatste kikker van een bepaalde soort of de laatste slak van een bepaalde soort wordt gedood, maar zij doodden de laatste reus. Dat zou iets zijn wat je zou willen beschermen, alleen al voor je musea of je dierentuinen of zoiets. Je zou wel een reus willen hebben. Maar hij was de laatste. Ze doodden hem.

Hij was een echte reus. We weten niet hoe groot hij was. Het is interessant dat ze hem niet hebben opgemeten, maar wel zijn bed. Blijkbaar werd dat naar het museum of zoiets gebracht, en volgens vers 11 hadden ze het in Rabba. Er staat dat zijn bed negen el lang en vier el breed was. Dat hebben we eerder al opgemerkt: een bed van zes voet

breed en dertien en een halve voet lang. Hij moet een behoorlijk groot deel daarvan hebben gevuld. Het bed was zo enorm dat er wel een man in moest passen die bijna zo groot was.

Vers 3:

En de HEERE, onze God, gaf ook Og, de koning van Basan, en heel zijn volk in onze hand, zodat wij hem versloegen, tot er niemand van hem was overgebleven.

DEUTERONOMIUM 3:3

18

Ogs vestingsteden en ijzeren bed

Voor het geval je je afvroeg of mannen als Og en Sihon slechts stamhoofden waren, met een ongeordende bende tentbewoners achter zich aan, en tamelijk gemakkelijk te verslaan waren: Og had zestig steden, die allemaal hoge, versterkte muren hadden. Dit waren grote steden, die moeilijk te veroveren waren. Je moet je eigenlijk afvragen hoe Israël in één veldslag zestig steden met zulke grote, hoge muren kon veroveren. Wanneer ommuurde steden werden aangevallen, moest je ze soms belegeren en wachten tot de mensen binnen de muren uitgehongerd raakten. Dat kon maanden duren, tenzij je op de een of andere manier de muur kon neerhalen, de muur kon beklimmen of door de poorten heen kon breken. We lezen geen van de feitelijke verslagen van de veldslagen, maar hier vonden enkele behoorlijk zware veroveringen plaats. Zestig verschillende ommuurde steden vielen in handen van Israël, en ze hadden allemaal hoge muren, poorten en grendels, naast een groot aantal plattelandstadjes.

En in vers 6 staat:

Wij sloegen ze met de ban, zoals wij gedaan hadden bij Sihon, de koning van Hesbon. Wij sloegen elke stad met de ban: mannen, vrouwen en kleine kinderen.

DEUTERONOMIUM 3:6

Dan krijgen we dit gedeelte tussen haakjes:

— de Sidoniërs noemen de Hermon Sirjon en de Amorieten noemen hem Senir — al de steden van de hoogvlakte, heel Gilead en heel Basan, tot aan Salcha en Edreï, steden van het koninkrijk van Og in Basan. Want alleen Og, de koning van Basan, was van de rest van de Refaïeten overgebleven. Zie, zijn bed was een bed van ijzer. Bevindt het zich niet in Rabba van de Ammonieten? De lengte ervan is negen el, en de breedte vier el, gemeten naar de elleboog van een man.

DEUTERONOMIUM 3:9-11

De Refaïeten waren de reuzen.

Ik vraag me af of archeologen dat ooit zullen vinden, een ijzeren bed van die omvang. Interessant genoeg werd het bewaard in Rabba, een stad van Ammon. Ik weet niet waarom de Ammonieten het hadden. Om te beginnen was Og volgens mij niet hun koning, en zij waren niet degenen die hem hadden overwonnen. Maar misschien liet Israël het bed gewoon achter omdat ze er niets aan hadden. Toen namen de Ammonieten het mee, beschouwden het als een interessant souvenir en bewaarden het.

Dus in de tijd van Mozes was het daar. Of misschien niet in de tijd van Mozes, want Mozes leefde vlak na de verovering. Ofwel het bed werd onmiddellijk naar Ammon gebracht, of dit is een aantekening die later door iemand is toegevoegd: 'Als je wilt weten waar je het kunt vinden, daar is het.'

19

Het oordeel over de Amorieten

Let erop dat deze beide koningen, Og en Sihon, in vers 8 koningen van de Amorieten worden genoemd. Je vraagt je misschien af waarom God Moab, Ammon en Edom spaarde, maar toeliet dat de Amorieten op deze manier werden uitgeroeid. De Moabieten die Hij spaarde, waren tenslotte ook behoorlijk slechte mensen. Zij waren degenen die, op aanraden van Bileam, de Israëlieten bij Baäl-Peor verleidden. Waarom spaarde Hij hen dan? Hij zei dat dit was omdat zij de nakomelingen van Lot waren. Maar wat was er met de Amorieten, dat Hij juist hen zo aanpakte? Misschien herinner je je iets wat God tegen Abraham zei in het vijftiende hoofdstuk van Genesis. In Genesis 15 sprak God tot Abraham, en Hij zei dat Abrahams nakomelingen vierhonderd jaar zouden verblijven in een land dat niet van hen was. Hij zei in Genesis 15, vers 16:

De vierde generatie zal hier terugkeren, want de maat van de ongerechtigheid van de Amorieten is tot nu toe niet vol.

GENESIS 15:16

Dat wil zeggen: God zou de Amorieten uiteindelijk door de hand van de Israëlieten oordelen en uitroeien. Maar in de tijd van Abraham had de ongerechtigheid van de Amorieten haar volle omvang nog niet bereikt. Hun goddeloosheid, de beker van hun ongerechtigheid, was nog niet helemaal vol. Vanaf de tijd van Abraham tot de tijd van Mozes waren de Amorieten die beker aan het vullen. In de tijd van Mozes was de ongerechtigheid van de Amorieten vol, en daarom was het voor God tijd om hen te oordelen. Sihon en Og behoorden tot de Amorieten die al vroeg uit de weg geruimd zouden worden.

20

De verdeling van het Overjordaanse land

Terug in Deuteronomium 3 gaat vers 12 over het verdelen van het land onder de Rubenieten en de Gadieten. We hebben dit natuurlijk al behandeld, dus we hoeven er niet veel over te zeggen. Er staat in vers 12:

Dit land namen wij in die tijd in bezit. Vanaf Aroër, dat aan de beek Arnon ligt, gaf ik het, met de helft van het bergland van Gilead en zijn steden, aan de Rubenieten en de Gadieten. De rest van Gilead, en heel Basan, het koninkrijk van Og, gaf ik aan de halve stam Manasse, heel het gebied Argob. Dat gehele Basan wordt het land van de Refaïeten genoemd.

DEUTERONOMIUM 3:12-13

Dat zijn de Refaïeten.

Jaïr, de zoon van Manasse, nam heel het gebied Argob in, tot aan het gebied van de Gesurieten en Maächatieten, en hij noemde het, namelijk Basan, naar zijn eigen naam: dorpen van Jaïr. Zo heten ze tot op deze dag.

DEUTERONOMIUM 3:14

De man heette Jaïr, en Havoth-Jaïr betekent ‘steden van Jaïr’, tot op deze dag.

Aan Machir gaf ik Gilead.

DEUTERONOMIUM 3:15

Machir behoorde tot de nakomelingen van Manasse.

Aan de Rubenieten en Gadieten gaf ik het gebied vanaf Gilead tot aan de beek Arnon (tot het midden van de beek en het bijbehorend gebied) en tot aan de beek Jabbok, het gebied van de Ammonieten; verder de Vlakte, de Jordaan en het gebied vanaf Kinnereth tot aan de zee van de Vlakte, de Zoutzee, onder aan de hellingen van de Pisga, waar de zon opkomt.

DEUTERONOMIUM 3:16-17

De meeste van deze plaatsnamen zijn voor ons niet van bijzonder belang, maar Chinnereth is de naam van een stad aan de westkust van het Meer van Galilea. Eerder, in Numeri 34, vers 11, werd het Meer van Galilea het Meer van Chinnereth genoemd. Daarmee wordt het Meer van Galilea bedoeld, waar Jezus eeuwen later zoveel van Zijn tijd doorbracht. In deze tijd werd het genoemd naar deze stad, Chinnereth.

We zien ook dat de Zoutzee, die wij de Dode Zee noemen, de Zee van de Araba werd genoemd. Het is interessant dat deze plaatsen in verschillende tijden zoveel verschillende namen hebben. Dat komt doordat ze op verschillende momenten in hun geschiedenis onder het gezag van verschillende landen stonden. Die landen gaven ze gewoonlijk namen die pasten bij hun voorkeuren of hun talen.

21

De opdracht aan de oostelijke stammen

Vers 18 zegt:

Verder gebod ik u in die tijd: De HEERE, uw God, heeft u dit land gegeven om het in bezit te nemen. Alle dappere mannen moeten echter gewapend verdertrekken, voor uw broeders, de Israëlieten, uit. Alleen uw vrouwen, uw kleine kinderen en uw vee (ik weet dat u veel vee hebt) mogen in uw steden blijven, die ik u gegeven heb. Pas wanneer de HEERE ook aan uw broeders rust gegeven heeft, net als aan u, en ook zij het land in bezit hebben genomen dat de HEERE, uw God, hun geven zal aan de overzijde van de Jordaan, pas dan mag u terugkeren, eenieder naar zijn bezit, dat ik u gegeven heb.

DEUTERONOMIUM 3:18-20

Dat is de opdracht die hij aan de Rubenieten gaf en die we eerder al in Numeri hadden gelezen.

Aan Jozua gebod ik in die tijd: Uw ogen hebben alles gezien wat de HEERE, uw God, met deze twee koningen gedaan heeft; zo zal de HEERE doen met alle koninkrijken waar u naartoe trekt. Wees niet bevreesd voor hen, want de HEERE, uw God, Hij is het die voor u strijdt.

DEUTERONOMIUM 3:21-22

Toen God in hoofdstuk 2, vers 25, begon het land van Sihon aan Israël te geven, zei God:

Op deze dag zal Ik beginnen de volken onder heel de hemel angst en vrees voor u te geven. Zij zullen geruchten over u horen en voor u sidderen en beven.

DEUTERONOMIUM 2:25

Door Israël overwinningen op Sihon en Og te geven, zouden de andere volken bang worden voor Israël, vooral de Kanaänieten, die door de Israëlieten verslagen zouden worden. Het was natuurlijk ook bedoeld om Israël en Jozua moed te geven voor de veldslagen die hun in de toekomst te wachten stonden, want God had hun hier geweldige overwinningen gegeven. Toen ze in Numeri 31 tegen de Midianieten vochten, verloren ze zelfs niet één man. Er waren maar twaalfduizend Israëlieten tegenover waarschijnlijk honderdtwintigduizend Midianieten, en Israël verloor niet één soldaat.

22

Mozes mag Kanaän niet binnengaan

Vers 23 zegt:

Ook smeekte ik de HEERE in die tijd om genade en zei: Heere, HEERE! Ú bent begonnen aan Uw dienaar Uw grootheid en Uw sterke hand te tonen. Want welke god is er in de hemel en op de aarde die zulke werken en machtige daden kan doen als U? Laat mij toch oversteken en dat goede land zien, dat aan de overzijde van de Jordaan is, dat goede bergland en de Libanon!

DEUTERONOMIUM 3:23-25

Dus zei de Heere tegen mij:

Maar de HEERE was verbolgen op mij, vanwege u, en Hij luisterde niet naar mij. En de HEERE zei tegen mij: Laat het u genoeg zijn; spreek niet meer tot Mij over deze zaak. Klim naar de top van de Pisga, sla uw ogen op naar het westen, het noorden, het zuiden en waar de zon opkomt, en bekijk het land met eigen ogen; want u zult deze Jordaan niet oversteken. Geef Jozua bevelen, rust hem toe en bemoedig hem; want híj zal voor dit volk uit de Jordaan oversteken en hij zal hun het land dat u zien zult, in erfbezit laten nemen.

DEUTERONOMIUM 3:26-28

Zo bleven we in het dal tegenover Beth-Peor.

In vers 26 staat:

De Heer is boos op mij vanwege jullie.

Zo spreekt hij vaak in het boek Deuteronomium: God is ter wille van Israël boos op hem. [Vertalersnoot: de spreker gebruikt hier de Engelse formulering 'for the sake of Israel'. De HSV heeft in Deuteronomium 3:26 'vanwege u' en in 4:21 'vanwege uw woorden'; de uitleg over het belang van Israël is Greggs interpretatie van de Engelse formulering.] Verderop, in hoofdstuk 4, vers 21, zegt hij:

Ook werd de HEERE toornig op mij, vanwege uw woorden. Hij zwoer dat ik de Jordaan niet zou oversteken en niet zou komen in het goede land dat de HEERE, uw God, u als erfelijk bezit geven zal.

DEUTERONOMIUM 4:21

Dat kwam doordat Mozes God tegenover Israël verkeerd had voorgesteld. Ik denk dat God vond dat dit hun een verkeerd beeld zou geven van Gods houding en hen in verwarring zou brengen. Vanwege de schade die Mozes door zijn handelen aan Israël had toegebracht, was God dus ter wille van de Israëlieten boos op Mozes. Dat is iets verbazingwekkends.

De Israëlieten waren zo opstandig en koppig geweest, terwijl Mozes gehoorzaam en plichtsgetrouw was geweest en zoveel had geleden omwille van de gerechtigheid. En toch, die ene keer dat Mozes God niet gehoorzaamt en Hem tegenover het volk verkeerd voorstelt, kiest God de kant van het volk en niet die van Mozes. Natuurlijk had Mozes ook veel voorrechten ontvangen. Hij mocht God van aangezicht tot aangezicht zien, zoals anderen dat niet mochten, maar hij mocht het land niet binnengaan.

Hij ging de berg Pisga op, die in andere passages ook de berg Nebo wordt genoemd, en hij mocht het land bekijken. Maar het is interessant. In vers 27 zegt Hij:

Naar het westen, noorden, zuiden en oosten.

Ik denk dat het oosten genoemd wordt omdat hij ten oosten van hem nog een deel kon zien van het land van de Rubenieten en de Gadieten, dat ze al veroverd hadden. Maar in het noorden, het zuiden en het westen lag, gezien vanaf de plaats waar hij stond, het gebied van Kanaän. Hij kon het vanaf de bergtop zien, maar niet vanuit het land zelf.

Deze rede is hier nog niet afgelopen, maar we zullen terugkomen bij het vierde hoofdstuk. Dat is erg lang, en daarmee zal de eerste rede worden afgesloten.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Deuteronomium 1:1
- Deuteronomium 1:2
- Deuteronomium 1:3-5
- Deuteronomium 1:6-8

- Deuteronomium 1:9-15
- Deuteronomium 1:16-18
- Deuteronomium 1:19-25
- Deuteronomium 1:26-27
- Deuteronomium 1:28
- Deuteronomium 1:29-33
- Deuteronomium 1:34-36
- Deuteronomium 1:37
- Deuteronomium 1:37-40
- Jesaja 7:16
- Deuteronomium 1:41-46
- Deuteronomium 2:1
- Deuteronomium 2:3
- Deuteronomium 1:6
- Deuteronomium 2:3-5
- Deuteronomium 2:6
- Numeri 20:17-19
- Deuteronomium 2:28-29
- Deuteronomium 2:7
- Deuteronomium 2:8-9
- Deuteronomium 2:10-12
- Deuteronomium 2:31
- Deuteronomium 3:12
- Deuteronomium 3:18
- Deuteronomium 2:12
- Deuteronomium 2:13-15
- Deuteronomium 2:18-19
- Deuteronomium 2:21
- Deuteronomium 2:22
- Deuteronomium 2:23
- Deuteronomium 2:24-25
- Deuteronomium 2:26-29
- Deuteronomium 2:30
- Deuteronomium 2:31-37

- Deuteronomium 3:3
- Deuteronomium 3:6
- Deuteronomium 3:9-11
- Genesis 15:16
- Deuteronomium 3:12-13
- Deuteronomium 3:14
- Deuteronomium 3:15
- Deuteronomium 3:16-17
- Deuteronomium 3:18-20
- Deuteronomium 3:21-22
- Deuteronomium 2:25
- Deuteronomium 3:23-25
- Deuteronomium 3:26-28
- Deuteronomium 4:21

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.